

ИЗВЕШТАЈ ОД СЛЕДЕЊЕТО НА МЕДИУМСКИТЕ СОДРЖИНИ

12 МАРТ - 8 АПРИЛ 2016

ДЕТАЛНА АНАЛИЗА
од следењето на медиумските содржини преку Механизмот
за набљудување и реакција при Институтот за комуникациски студии
(период: 12 март - 8 април 2016)

9. 24 ВЕСТИ

Прва недела (12 – 18 март 2016)

Во текот на известувачкиот период од 12 до 18 март телевизијата 24 Вести објави 91 прилог што се однесуваат на политичките актери, процеси или состојби. Најзастапени беа темите поврзани со одлуката на Уставниот суд во врска со Законот за помилување (15 прилози), предвремените парламентарни избори (13 прилози), Специјалното јавно обвинителство (6 прилози), задолженоста на државата (6 прилози), потезите на македонските политички претставници во врска со мигрантската криза (4 прилози), медиумите (3 прилози) итн. Во известувањето за овие теми телевизијата имаше неутрален или критички пристап кон политичките субјекти.

Коментари и оценки во вестите: Телевизијата не користи коментаторски елементи, ниту изразува експлицитен фаворизирачки или напаѓачки однос кон политичките субјекти во својата информативна програма. Изборот на темите и нивното покривање беа соодветни со актуелните случувања во општеството, кои беа од јавен интерес.

(1) Перманентно се следеа сите случувања поврзани со одлуката на Уставниот суд да ги укине деловите од Законот за помилување, овозможувајќи му на тој начин на претседателот да помилува и осуденици за изборни нерегуларности и за други кривични дела: подготовките и донесувањето на самата одлука, протестите и контрапротестите, реакциите и ставовите на политичките субјекти и на различни делови на јавноста итн. Посебен критички однос беше изразен кон самата одлука (16 март: „Уставниот суд го отвори патот за помилување на лица осудени за изборен криминал, педофилија и дилери на илегални наркотици“), кон постапката (15 март: „Уставниот суд, пак, денеска најави дека утре контроверзната одлука ќе ја носи зад затворени врати“), која се става во актуелниот контекст на случајот „Титаник“ (16 март: „Иако иницијативата не била под назнака „итно“, се најде за две недели на седница пред уставните судии, и тоа во време кога СЈО отвори истрага за изборен криминал против функционери од власта“), и кон организираниот контрапротест (16 март: „Утрово пред уставниот суд демонстранти со организиран превоз се собираа за поддршка на институцијата. Со сендвичи во рака тврдеа дека го бранат уставниот суд“). Беше изразена и резерва кон искреноста на ставовите на претседателот Ѓорге Иванов (18 март: „Тврди нема да помилува педофили, наркодилери, и, како што вели претседателот - изборни силеции“), и на лидерот на ВМРО-ДПМНЕ Никола Груевски (18 март: „Иако претседателот на ВМРО-ДПМНЕ се оградува од одлуката на Уставниот суд, на контрапротестите за одбрана на судот формално излезе неговиот коалициски партнер Стевчо Јакимовски, а во јавноста излегоа и докази за мобилизација на членството на ВМРО-ДПМНЕ за учество на тие протести“).

(2) И оваа недела, настрана сите актуелни политички случувања, телевизијата продолжува редовно да ја следи состојбата со јавниот долг на земјата, заземајќи критички став, најчесто преку нагласување на вкупните долгови по секое ново задолжување (15 март: „Со ова ново задолжување од почетокот на годинава, Владата создаде нов внатрешен долг од скоро 62 милиони евра, заклучно со крајот на

Kingdom of the Netherlands

минатата година, нивото на јавниот долг изнесува 4,2 милијарди евра“), или преку изразувањето сомнеж за целисходноста (13 март: „Според календарот на Министерството за финансии за оваа недела нема закажано раздолжување, што го отвора прашањето за што ќе се користи заемот од домашните кредитори“).

(3) Критички се опсервираат и други, инцидентни случувања од политичкиот живот, кога ќе се забележи нарушување на јавниот интерес, на пример презентацијата на нов детален урбанистички план во општината Аеродром (17 март: „Обидот на медиумите на јавноста да и ги пренесат забелешките од граѓанине за планот за градење нови згради во Аеродром, стана проблем за вработените од урбаната заедница“), и однесувањето на министерот за здравство Никола Тодоров на прес-конференција (18 март: „Опасноста од епидемија на заразни болести кај бегалците во Табановце и одговорноста на институциите за смртта на малата Тамара за министерот за здравство, Никола Тодоров, се нарачани прашања“).

Користење на изворите: Во 27 прилози се користи по еден извор, во 25 по два или повеќе извори со спротивставени ставови, а во 20 по два или повеќе извори чии позиции се едногласни или неутрални едни кон други. Во 6 прилози беа користени мислења на аналитичари и експерти, од кои во 2 прилога тие беа или единствен извор или единствен аналитичар, а во 3 прилози по двајца или повеќе експерти чии позиции беа блиски, иако аргументирани. Во единствениот прилог каде што се прикажани спротивставени аналитички гледишта, изјавата на спротивната страна (професорката Тања Каракамишева, на 18 март) е преземена од друг медиум, но телевизијата истакнува дека се обидела да обезбеди нејзина изјава.

Забележан е и случај на манипулација со изворите во врска со одлуката на Уставниот суд, кога ставовите на двајца експерти (поранешниот уставен судија Игор Спиrowsки и професорот по уставно право Осман Кадриу) се претставуваат како „заедничка констатација на стручната јавност“ (16 март). Тие се познати и кредибилни соговорници за оваа тема, но ниту се единствени претставници на стручната јавност, ниту говореа во име на пошироката фела, туку во свое име.

Директни обраќања: Поради улогата што ја имаше во контрапротестите пред Уставниот суд, лидерот на ГРОМ Стевчо Јакимовски беше најзастапен, со 4 директни обраќања, пред претседателите на СДСМ Зоран Заев, со 3 обраќања, и на ВМРО-ДПМНЕ Никола Груевски, со 2 обраќања. Телевизијата продолжува да емитува обраќања на лидерите на голем број политички субјекти, вклучувајќи ги Бранко Јаневски од СДПМ, Јове Кекеновски од ФРОДЕМ, и Ивон Величковски од Либералната партија, сите со по едно обраќање.

Аудиовизуелна презентација: Не е забележана манипулативна аудиовизуелна презентација.

Втора недела (19 – 25 март 2016)

Во текот на известувачкиот период од 19 до 25 март телевизијата 24 Вести објави 100 прилози што се однесуваат на политичките актери, процеси или состојби. Најзастапени беа темите поврзани со одржувањето на предвремените парламентарни избори и прочистувањето на избирачкиот список (17 прилози), работата на Специјалното јавно обвинителство (11 прилози), штрајкот на судската администрација (6 прилози), состојбата со медиумите (6 прилози), мислењето на Венецијанската комисија за прислушуваните разговори (5 прилози), отчетот на ВМРО-ДПМНЕ (5 прилози), активностите на опозицијата (3 прилози), тендерот за рудниците Саса и Тораница (3 прилози), состојбата со јавниот долг (2 прилога), акцијата за случајот „Фабрика за афери“ (2 прилога), спомениците на Албанци во општината Центар (1 прилог), активностите на македонските политичари во врска со мигрантската криза (1 прилог) итн.

Во најголем дел од известувањето за овие теми телевизијата не изразува експлицитен однос кон политичките субјекти.

Коментари и оценки во вестите: Телевизијата не користи коментаторски елементи и генерално не изразува експлицитен фаворизирачки или напаѓачки однос кон политичките субјекти во својата информативна програма.

(1) Критичкиот однос на телевизијата кон ВМРО-ДПМНЕ, иако ретко изразуван, на моменти се приближуваше до границата на негативен говор, кој е сепак пренесен и не произлегува директно од медиумот, но тој одлучил да го емитува. Во прилог за анализа на отчетот, иако се консултирани двајца аналитичари, од кои едниот го критикува, а другиот го фали начинот на кој партијата поднесе отчет, сепак ударно се влегува со ставот на првиот (21 март: „Отчетот на ВМРО-ДПМНЕ е политички маркетинг во пресрет на предизборната кампања, со која партијата сеобидува да демонстрира сила и мсовност, оценуваат дел од аналитичарите“). Овој однос се повторува и преку пренесување содржина од швајцарски весник. Иако самата објава може да го најде своето оправдување во тоа дека е јавен интерес што еден релевантен странски медиум пишува за состојбите во Македонија, сепак и во најавата, и во самиот прилог, особено се нагласени најжестоките делови (23 март: „Системот Груевски гризе и гребете за да остане на власт, пишува швајцарскиот весник Ноје Цирихер Цајтунг. Владејачките конзервативци се борат валкано, тврди медиумот“). Освен тоа, не е побаран одговор од другата страна. Тоа се забележува и во пренесено напаѓачко соопштение од СДСМ (23 март: „Се отвори пандорината кутија на криминалните шеми на власта на Груевски во енергетиката, реагираа од опозициската СДСМ“). И за странските директни инвестиции се консултираат аналитичари што ги нарекуваат „популистичка и помпезна пропаганда која не ги дава очекуваните резултати“ (25 март). Тезите во овие прилози се аргументирани, но забелешката е само за тонот на пренесениот говор.

(2) Од друга страна, забележан е и пренесен негативен говор кон СДСМ, преку цитирање на интервјутото на заменик-министерот Митко Чавков за радиото Слободна Македонија, во врска со новата полициска акција поврзана со т.н. „Фабрика за афери“ (25 март: „Постои сериозна закана дел од уценуваните со телефонски разговори правдата да ја земат во свои раце, вели за РСМ заменик-министерот за внатрешни работи Митко Чавков. Според него, постојат цврсти докази дека вчера заплениле хард диск и USB со разговори потекнуваат од архивата на опозициската СДСМ, чија цел не бил јавниот интерес, туку уценувањата“). Поради тоа не се исклучува можноста дека се истакнуваат деловите што се оценети како најатрактивни, и дека не постојат поинакви тенденции во информирањето и за двете партии.

(3) Односот на телевизијата кон темата за предвремениот избори, особено со актуелниот процес на прочистување на избирачкиот список, е неутрален и се пренесуваат ставовите на сите засегнати субјекти. Сепак, се пренесуваат и критички ставови кон одредени потези на ДИК (21 март: „Непроверувањето на 124-те илјади иселеници е сериозен проблем“). Се пренесуваат и ставовите дека е можно одложување на изборите на 5 јуни, но и со заклучоци што самата телевизија си ги извлекува (23 март: „Британскиот амбасадор Чарлс Гарет изјави дека изборите на 5 јуни се` уште се можни, со што јасно фрли сомнеж за условите за нивно одржување“).

(4) Изјавата на специјалната обвинителка Катица Јанева во врска со легитимитетот на носителите на институциите се пренесува како вест, без изразување однос од телевизијата. Во врска со Специјалното јавно обвинителство, повеќе внимание се обрнува на можните опструкции со кои тоа може да се соочува (22 март: „Преседан во судството или законска дупка што се користи за формирање на подобни кривични совети што ќе решаваат за предмети на Специјалното јавно обвинителство“).

(5) Една од темите за која телевизијата информираше повеќе отколку другите медиуми, беше штрајкот на синдикатот на судската администрација. Се пренесуваа најавите и текот на штрајкот во Скопје и во други градови.

(6) Телевизијата продолжува редовно да ја следи состојбата со задолжувањето, иако со помал број прилози, бидејќи имаше помалку случувања на оваа тема. Кон неа медиумот е поставен критички (22 март: „Задолжувањето што се реализираше е нешто повисока сума од онаа што беше првично планирана“)

Користење на изворите: Во 35 прилози се користи по еден извор, во 33 по два или повеќе извори со спротивставени ставови, а во 15 по два или повеќе извори чии позиции се едногласни или неутрални едни кон други. Аналитички или експертски мислења се користат во седум прилози, од кои во два соговорникот е единствен извор или единствен аналитичар, во два има по двајца или повеќе експерти со еднострани, иако аргументирани позиции, а во три се користат по двајца или повеќе аналитичари со спротивставени ставови.

Директни обраќања: По две обраќања се емитувани од лидерите на ВМРО-ДПМНЕ Никола Груевски, на Демократскиот сојуз Павле Трајанов, и на ДПА Мендух Тачи, како и на Либералната партија Ивон Величковски и на ГРОМ, Стевчо Јакимовски. Нема изјава од првиот човек на СДСМ Зоран Заев.

Аудиовизуелна презентација: Единствен случај на проблематична аудиовизуелна презентација е забележан во прилог за отчетот на ВМРО-ДПМНЕ (21 март), во кој иако не се споменува ништо во врска со посетеноста, на повеќе места се употребуваат кадри од празните столчиња во салата.

Трета недела (26 март – 1 април 2016)

Во текот на известувачкиот период од 26 март до 1 април телевизијата 24 Вести објави 104 прилози што се однесуваат на политичките актери, процеси или состојби. Најзастапени беа темите во врска со активностите на Специјалното јавно обвинителство (22 прилози), подготовките за предвремените избори (14 прилози), предлогот за измени на Законот за кривична постапка (5 прилози), медиумите (5 прилози), како и проектите и мерките на Владата, задолжувањата, активностите на опозициските министри (по 3 прилози) и други теми. Во известувањето за овие теми телевизијата имаше неутрален или критички пристап кон политичките субјекти.

Коментари и оценки во вестите: (1) Телевизијата не користи коментаторски елементи, ниту изразува експлицитен фаворизирачки или напаѓачки однос кон политичките субјекти во својата информативна програма. Изборот на темите и нивното покривање беа соодветни со актуелните случувања во општеството, кои беа од јавен интерес

(2) Карактеристично за мониторираниот период беше што известувањето беше речиси целосно неутрално и информативно. Немаше тенденција на критички однос кон одредени теми, туку повремени критики во поединечни прилози. Една од темите што се критикуваа беа предложените измени на Законот за кривична постапка (28 март: „Откако Специјалното јавно обвинителство најави засилени истраги и отворање на нови случаи, ВМРО-ДПМНЕ и ДУИ поднесоа предлог за измена на Законот за кривична постапка, со кој на осомничените ќе им се дадат поголеми рокови за одбрана, и можност за спогодба со обвинителите“). Тој однос беше забележан и кај темата за поставување споменици на Албанци во Центар (29 март: „Општината немала надлежност да ги постави се` до пред три месеци, кога на владина седница се донесе нова одлука, по што општина Центар ја посетија инспекции од три министерства“) и кон однесувањето на претседателот на РСС Бранко Ушковски (31 март: „Откако Ушковски го заврши обраќањето пред пензионираните судии и медиумите, новинарите имаа свои прашања до Претседателот на советот, но повеќе не беа добредојдени“). Телевизијата дури го ублажи својот карактеристичен критички однос кон темата за владините задолжувања (28 март: „Заклучно со 2015 година јавниот долг изнесува 4,22 милијарди евра или 46,5 отсто од БДП, што претставува едно од највисоките нивоа измерени изминатите години. И со овој параметар, Македонија останува во групата на умерено задолжени економии, но со растечки тренд на внатрешниот и на надворешниот долг“). Беа пренесени и обвинувања на едни политички субјекти кон други (31 март: УБК досега се занимаваше со претежно контраразувачки активности за заштита на бизнис интересите на акционерското друштво ВМРО-ДПМНЕ, тврди претседателот на Достоинство Стојанче Ангелов“).

(3) Од друга страна, во помал број прилози, пренесени се и ставовите на Владата и на владејачката партија, и тоа отчетите на министрите (27 март: „Спасов: Вратено е достоинството на пензионерите и на старите лица“), како и нивните гледишта во однос на економијата (31 март: „Растот на

индустриското производство од 15,2 отсто во февруари, според вице-премиерот и министер за финансии Зоран Ставрски е добар резултат и одличен старт“).

Користење на изворите: Во најголемиот број прилози (49) се користи по еден извор. Но известувањето на телевизијата не беше еднострано, бидејќи најчесто стануваше збор за два последователни прилога во кои се пренесува едната, па другата страна. Во еднаков број прилози (по 19) беа застапени по два или повеќе извори со спротивставени и со едногласни позиции. Во 7 прилози беа користени мислења од експерти или од аналитичари, од кои во 4 прилози тие беа или единствен извор или единствен аналитичар, а во 3 прилози по двајца или повеќе експерти со различни или спротивставени мислења.

Директни обраќања: Беа емитувани по три директни обраќања на лидерите на Достоинство Стојанче Ангелов и на ВМРО-ДПМНЕ Никола Груевски, и по едно на првите луѓе на СДСМ Зоран Заев, на НСДП Тито Петковски и на ДС Павле Трајанов.

Аудиовизуелна презентација: Единствен случај на несоодветна аудиовизуелна презентација е забележан на 28 март, кога во прилог во врска со иницијативи за закон за медиуми, е емитуван краток кадар од седиштето на СДСМ, а не и од други партии (можно е да станува збор и за техничка грешка).

Четврта недела (2 – 8 април 2016)

Во текот на известувачкиот период од 2 до 8 април телевизијата 24 Вести објави 105 прилози што се однесуваат на политичките актери, процеси или состојби. Убедливо доминираа темите поврзани со предвремените парламентарни избори (26 прилози), пред смената на министрите на ДУИ (8 прилози), развојот на случаите отворени од Специјалното јавно обвинителство (8 прилози), состојбите со економијата (5 прилози), како и јавниот долг, медиумите, сомнежите околу користењето на ИПА фондовите, здравството, антикорупциската комисија (по 3 прилози) и други теми. Во известувањето за овие теми телевизијата имаше неутрален или критички пристап кон политичките субјекти.

Коментари и оценки во вестите: Телевизијата генерално не користи коментаторски елементи во вестите, ниту изразува фаворизирачки или напаѓачки однос кон политичките актери.

(1) Но во мониторираниот период беше направен исклучок по повод распуштањето на Собранието, во прилог во кој се анализира неговата работа (7 април: “Како функционираше Собранието во изминативе две години“). Во него беше забележан тон што не е карактеристичен за информативна содржина („Пратениците без никакви дискусии носеа закони, само го притискаа зеленото копче, често пати и без да знаат што пишува во нив“), но сепак стануваше збор за издржана и аргументирана анализа, во која предмет на критика беше пред сè општата состојба во парламентот („Законодавниот дом се движеше на линија од гласање на стотици закони без никаква дискусија, па се до трагикомични моменти на тепачки и вулгарни гестови на пратениците“).

(2) Најзастапени теми во медиумот беа тие што се поврзани со одржувањето на предвремените парламентарни избори. Беа пренесувани сите важни информации и релевантни ставови во врска со оваа тема. Предност во презентацијата имаа ставовите дека изборите не треба да се одржат на 5 јуни (4 април: „Услови за одржување демократски услови на 5 јуни нема, ова е заклучокот на спроведениот мониторинг на центарот за слобода Цивил, и експертските тимови“).

(3) Главно информативно се следеше и развојот на случаите отворени од Специјалното јавно обвинителство, пред сè во врска со притворот на началникот во УБК Горан Груевски, осомничен дека уништувал опрема за прислушување. Беше изразена критика за укинувањето на притворот што му беше изречен (3 април: „Последната одлука на Кривичниот совет за укинување на притворот предизвика реакција кај поранешните притвореници“), со пренесувањето на гледиштата на Томислав Кежаровски и на Ване Цветанов.

(4) Телевизијата ги пренесуваше извештаите за добрата состојба на македонската економија (8 април:

Kingdom of the Netherlands

„Со раст од 3,7 отсто, Македонија е лидер во регионот, објави Светска банка во регионалниот економски извештај за Југоисточна Европа“), но без да им овозможи на политичарите да се фалат со нив. Напротив, паралелно со тоа се известуваше и за другата страна на економската состојба, на пример за растот на задолженоста (4 април; „Заклучно со декември 2015 година бруто-надворешниот долг на земјава изнесува 6 милијарди и 353 милиони евра, и за 361 милион евра е повисок во однос на состојбата во 2014 година, објави НБРМ. Според овој критериум, Македонија е веќе во групата на високо задолжени економии“), како и за зголемувањето на бројот на луѓе со блокирани сметки (3 април: „Граѓаните најчесто се под блокада поради ненавремено подмирување комунални сметки, радиодифузна такса и рата за кредит“).

(5) Силна критика се изразува кон однесувањето на Државната комисија за спречување на корупцијата, во врска со анкетниот лист на Никола Груевски (7 април: “Скандалозна и противзаконска е одлуката за необјавување на анкетниот лист на поранешниот премиер Никола Груевски, реагираа дел од партиите. Експертите и невладините организации велат дека комисијата го губи значењето доколку не ја исполнува својата улога“).

(6) Забележани се два случаја на еднострано известување, во кои се пренесуваат обвинувања од дополнителните заменици-министри во Владата од СДСМ, Александар Кирацовски и Љупчо Николовски, за злоупотреби во институциите (5 април: „Дополнителниот заменик-министер за земјоделство Љупчо Николовски тврди дека јавниот оглас за изградба на браната „Конско“ и постапката за избор се проследени со неправилности, нејаснотии и сомнителни“), без да се консултира втората страна.

Користење на изворите: Во најголемиот број прилози (38) се користи по еден извор, потоа следуваат прилозите со по два или повеќе извори со различни или спротивставени ставови (30), и на крајот тие со по два или повеќе извори чии позиции не се судираат (20). Телевизијата користи мислења од експерти и од аналитичари во 12 прилози, од кои во 8 прилози тие се или единствен извор или единствен аналитичар, во 3 прилози се на слична позиција, а во 1 прилог се со спротивставени ставови.

Директни обраќања: Вообичаено телевизијата емитува директни обраќања од голем број политички лидери. Најзастапен беше првиот човек на ВМРО-ДПМНЕ со 5 обраќања и една реемитувана стара изјава, а по него следуваа Лилјана Поповска од ДОМ со 3 обраќања, Стојанче Ангелов (Достоинство), Мендух Тачи (ДПА), Зијадин Села (ДР-ДПА) и Зоран Заев (СДСМ) со по 2 обраќања, како и Павле Трајанов (ДС) и Стевчо Јакимовски (ГРОМ) со по едно.

Аудиовизуелна презентација: Во извештајот за посетата на австрискиот министер за одбрана Доконцел на Македонија (7 април), е емитувана само неговата изјава во врска со мигрантската криза, но не и таа од неговиот домаќин Зоран Јолевски. Министерот Јолевски е прикажан во еден многу краток момент на почетокот од прилогот, и воопшто не се споменува, како министерот Доконцел сам да престојувал и да говорел во Македонија.